

Relationship between Accounting Comparability and Accrual-based and Real Earnings Management

Mohammad Omid Akhgar (Ph.D)*
Samireh Davoodi**

Abstract

Objective: Earnings are one of the most important factors influencing economic decisions, so corporate executives may manage the earnings to show stability in improvements and efficiency. Managers can manipulate the earnings by choosing discretionary accruals or regulating company's actual activities. If the accounting system of a company and its results are comparable, managers' motivation for opportunistic behavior of earnings management reduces, and as a result, external users can analyze the company's actual economic performances more accurately. The purpose of this study is to investigate the relationship between accounting comparability and the accrual-based earnings management, and then, the result for real earnings management in the companies listed in the Tehran Stock Exchange, TSE.

Methods: This research is an applied study and the correlation-based in the nature. The sample consists of 122 firms in the TSE in the years 2011 to 2015, chosen by the systematic deletion method of sampling to reach the main sample. To examine the relationship between variables, multiple regression and generalized least squares methods were used.

Results: The results showed that when the company's accounting system provides comparable figures, the company's accrual-based earning management decreases, and so managers to handle their earnings manipulate their real activities, which lead to increase in real earnings management.

Conclusion: Based on the results of the research, firms' managers are recommended to pay more attention to the comparability of financial statements due to its importance in earnings management.

Keywords: *Earnings Management, Accrual-based Earnings Management, Accruals, Real Earnings Management.*

Citation: Akhgar, M.O., Davoodi, S. (2018). Relationship between accounting comparability and accrual-based and real earnings management. *Journal of Accounting Knowledge*, 36(1), 91-113.

* Assistant Professor of Accounting, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran.

** M.A. of Accounting, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran.

Corresponding Author: Mohammad Omid Akhgar (Email: mo.akhgar@uok.ac.ir).

Submitted: 15 December 2017

Accepted: 10 November 2018

DOI: 10.22103/jak.2019.11398.2570

بررسی توانایی سیستم حسابداری شرکت در ارائه اطلاعات قابل مقایسه و مدیریت

سود

دکتر محمد امید اخگر*

سمیره داودی**

چکیده

هدف: با توجه به اینکه سود، یکی از مهم ترین عوامل مؤثر بر تصمیم گیری های اقتصادی است، مدیران شرکت ها ممکن است به منظور نشان دادن ثبات در بهبود و کارایی اقدام به مدیریت سود نمایند. مدیران می توانند سود را از طریق انتخاب اقلام تعهدی اختیاری و یا از طریق تنظیم فعالیت های واقعی شرکت دستکاری کنند. اگر سیستم حسابداری یک شرکت و نتایج آن قابلیت مقایسه بالایی داشته باشد، منجر به کاهش انگیزه مدیران برای رفتار فرصت طلبانه مدیریت سود می شود و در نتیجه، استفاده کنندگان بیرونی می توانند عملکرد اقتصادی واقعی شرکت را با دقت بیشتری بررسی کنند. هدف از انجام این پژوهش، بررسی رابطه بین قابلیت مقایسه ارقام حسابداری، مدیریت سود حسابداری و مدیریت سود واقعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

روش: این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، همبستگی است. به منظور دستیابی به هدف پژوهش، تعداد ۱۲۲ شرکت از میان

* استادیار حسابداری، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران.

** دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران.

نویسنده مسئول مقاله: محمد امید اخگر (Email: mo.akhgar@uok.ac.ir)

تاریخ پذیرش: ۹۷/۸/۱۹

تاریخ دریافت: ۹۶/۹/۲۴

شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ به روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک انتخاب و به عنوان نمونه اصلی در نظر گرفته شد. به منظور بررسی روابط بین متغیرها از رگرسیون چندمتغیره استفاده گردید.

یافته‌ها: نتایج پژوهش بیانگر آن است که، زمانی که سیستم حسابداری شرکت، ارقام قابل مقایسه‌تری ارائه می‌دهد، مدیریت سود حسابداری شرکت کاهش می‌یابد و بنابراین مدیران جهت مدیریت سود به دستکاری فعالیت‌های واقعی می‌پردازند که این عمل منجر به افزایش مدیریت سود واقعی می‌شود. نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج حاصل از تحقیق، به مدیران شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود به ویژگی قابلیت مقایسه صورت‌های مالی به دلیل نقش آن در مدیریت سود، توجه بیشتری داشته باشند.

واژه‌های کلیدی: قابلیت مقایسه، مدیریت سود، مدیریت سود حسابداری، اقلام تعهدی، مدیریت سود واقعی.

مقدمه

با رشد امور تجاری و بازرگانی در دنیای امروز و تخصصی شدن اداره شرکت‌ها، مدیریت از مالکیت جدا شده و اداره شرکت‌ها، چه به صورت تجارت داخلی و چه به صورت تجارت بین‌المللی به مدیران حرفه‌ای و آگاه به مسائل پیچیده اقتصادی و مالی سپرده شد. مالکان، ثروت خود را در اختیار مدیران قرار دادند و به منظور تصمیم‌گیری در مواردی همچون حفظ یا فروش سرمایه‌گذاری‌ها و ارزیابی وظیفه مباشرت مدیران به منظور انتخاب مجدد یا جایگزینی آنان خواهان حساب‌دهی مدیریت از طریق ارائه اطلاعات و پاسخگویی در قبال عملکرد خود هستند (بهارمقدم و حسنی‌فرد، ۱۳۸۹).

بنابراین، اطلاعات حسابداری بخش عظیمی از نیازهای اطلاعاتی تصمیم‌گیرندگان را تأمین می‌سازد. در واقع حسابداری، سامانه اطلاعاتی واحدهای تجاری است که به تهیه و ارائه اطلاعات مالی می‌پردازد. بیشتر اطلاعات حسابداری در صورت‌های مالی اساسی منعکس می‌شود و اکثر قریب به اتفاق نیاز اطلاعاتی تصمیم‌گیرندگان از جمله صاحبان

سرمایه، سرمایه گذاران بالقوه، اعتبار دهندگان، تحلیل گران مالی و سایر استفاده کنندگان با استفاده از صورت های مالی تحقق می پذیرد. به همین دلیل شفافیت در گزارش های مالی بر فرآیند تصمیم گیری و کاهش مخاطرات مربوط تأثیر گذار است (بهارمقدم و حسنی فرد، ۱۳۸۹).

مقایسه پذیری همراه با مربوط و اعتماد پذیر بودن، یکی از ویژگی های اطلاعات حسابداری با کیفیت است. به طور کلی، اعتقاد بر این است که مقایسه صورت های مالی منجر به تسهیل تخصیص منابع سرمایه گذاران و تصمیم گیری های سرمایه گذاری می شود (هیئت استانداردهای حسابداری مالی، ۱۹۸۰، ۲۰۱۰). قانون گذاران بازار سرمایه معتقدند که مجموعه مشترکی از استانداردهای حسابداری می تواند، منجر به بهبود مقایسه پذیری شود در حالی که قابلیت مقایسه حسابداری می تواند به عنوان بالاترین درجه اهمیت برای تسهیل تصمیم های سرمایه گذاران و افزایش تخصیص بهینه دارایی ها مدنظر قرار گیرد. از آنجا که مسئولیت تهیه صورت های مالی به عهده مدیریت واحد تجاری است و با توجه به دسترسی مستقیم مدیران به اطلاعات و داشتن حق انتخاب روش های اختیاری حسابداری، امکان مدیریت سود وجود دارد. مدیران واحدهای تجاری به دلایل مختلف می کوشند تا از طریق کاربرد روش های گوناگون حسابداری، سود دوره مالی را در راستای تأمین سیاست ها و اهداف خود تغییر دهند (آرین پور، ۱۳۹۳).

مبانی نظری

سود، یکی از مهم ترین منابع برای ارزیابی عملکرد واحد اقتصادی و شاخصی مناسب برای تصمیمات سرمایه گذاران به حساب می آید. همچنین سود به عنوان مبنایی برای محاسبه مالیات، معیاری برای ارزیابی موفقیت عملکرد شرکت، معیاری برای تعیین میزان سودهای قابل تقسیم، معیاری برای توزیع سود سهام و مبنایی برای ارزیابی موفقیت مدیریت واحد اقتصادی است (کردستانی و هدایت، ۱۳۸۹). بنابراین، چون سودها حاوی اطلاعات مهمی برای استفاده کنندگان داخلی و خارجی هستند، به وسیله مدیران مدیریت

می‌شوند تا به سرمایه‌گذاران آگاهی دهند که عملکرد شرکت مطلوب است (سانجیا و سارگی، ۲۰۱۲).

به منظور دستیابی به سطح مورد نظر سود، مدیران می‌توانند از اقدام تعهدی اختیاری برای مدیریت سود گزارش شده استفاده نمایند. اما این راهکار ممکن است این ریسک را در پی داشته باشد که مقدار سودی که برای دست‌کاری مدنظر است از اقدام تعهدی اختیاری موجود بیش‌تر باشد؛ زیرا اختیار در مورد اقدام تعهدی از طریق اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری محدود شده است. مدیران همچنین می‌توانند سود گزارش شده را توسط تنظیم فعالیت‌های واقعی دست‌کاری کنند. بخصوص آنها می‌توانند زمان و مقیاس فعالیت‌های واقعی را تغییر دهند مانند فروش، تولید، سرمایه‌گذاری و تأمین مالی. مدیریت سود واقعی می‌تواند عواقب مستقیمی بر جریان‌های نقدی فعلی و آتی (همچنین اقدام تعهدی حسابداری) داشته باشد که برای سرمایه‌گذاران درک آنها به طور متوسط مشکل‌تر است و به طور معمول کمتر در معرض نظارت خارجی و بررسی توسط حساب‌برسان، تنظیم‌کنندگان و سایر ذینفعان خارجی قرار می‌گیرد (کوهن و همکاران، ۲۰۰۸).

زانگ^۳ (۲۰۱۲) در پژوهشی نشان داد که هنگامی که فرصت‌های مدیران برای مدیریت سود تعهدی کاهش می‌یابد، در مقابل مدیریت سود واقعی شرکت افزایش پیدا می‌کند و بالعکس. براساس مبانی نظری ارائه شده، هنگامی که قابلیت مقایسه صورت‌های مالی افزایش می‌یابد، به دلیل اینکه فرصت‌های مدیران در مدیریت سود تعهدی محدود می‌شود، به سمت مدیریت سود واقعی سوق پیدا می‌کنند. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت هنگامی که قابلیت مقایسه صورت‌های مالی افزایش پیدا می‌کند مدیریت سود از طریق فعالیت‌های واقعی افزایش می‌یابد.

به طور معمول هنگامی که مدیران یک شرکت سود را دست‌کاری می‌کنند، شرکت متضرر می‌شود. قبل از هر چیز به خاطر آنکه هنگامی که مدیران سود را در جهت اهداف مورد نظر سود خود دست‌کاری می‌کنند، قراردادهای منعقد شده، شرکت را ملزم به دادن

پاداش‌های مالی بیش‌تری به مدیر می‌نماید. دوم آن که، وقت و هزینه‌ای است که می‌تواند صرف فعالیت‌های مولد شود. از این رو، دست‌کاری فعالیت‌های واقعی به‌طور هم‌زمان، هم می‌تواند منجر به کاهش عملکرد گردد و هم تعهدات مالی بیش‌تری را بر شرکت تحمیل نماید (دمسکی^۴، ۲۰۰۴).

هیئت استانداردهای حسابداری (۲۰۱۰) مالی بیان می‌دارد، قابلیت مقایسه در گزارشگری مالی دلیل اصلی برای ایجاد استانداردهای حسابداری است و بر قابلیت مقایسه به صورت محوری در متون حسابداری و به‌طور مشخص متون تحلیل صورت‌های مالی تأکید شده است (روساین و همکاران^۵، ۲۰۱۱). تقدم قابلیت مقایسه به عنوان یک ویژگی کیفی حسابداری، اهمیت آن را در درک عواملی روشن می‌سازد که موجب افزایش این ویژگی می‌شود. بنابراین، اگر سیستم حسابداری یک شرکت و نتایج آن، قابلیت مقایسه بالایی داشته باشد، مکانیسمی جهت کاهش انگیزه مدیران برای رفتار فرصت‌طلبانه مدیریت سود حسابداری خواهد بود و استفاده‌کننده‌گان بیرونی مانند تحلیلگران، سرمایه‌گذاران و غیره می‌توانند عملکرد اقتصادی واقعی شرکت را با دقت بیشتری بررسی کنند و این‌گونه است که افزایش قابلیت مقایسه حسابداری، هزینه‌های نهایی را برای سهامداران در دست آوردن و پردازش اطلاعات حسابداری شرکت‌های مشابه کاهش می‌دهد (انگلبِرگ و همکاران^۶، ۲۰۱۸؛ گانگ و همکاران^۷، ۲۰۱۳؛ دی‌فرانکو و همکاران^۸، ۲۰۱۱). با توجه به مبانی ارائه شده، فرضیه‌های زیر تدوین می‌گردد:

فرضیه اول: هنگامی که سیستم حسابداری شرکت، ارقام حسابداری قابل مقایسه‌تری ارائه دهد میزان مدیریت سود حسابداری کاهش می‌یابد.

فرضیه دوم: هنگامی که سیستم حسابداری شرکت، ارقام حسابداری قابل مقایسه‌تری ارائه می‌دهد، مدیریت سود واقعی افزایش می‌یابد.

پیشینه پژوهش

سون^۹ (۲۰۱۶)، به بررسی اثر قابلیت مقایسه حسابداری بر مدیریت سود حسابداری و مدیریت سود واقعی پرداخت. یافته‌های وی نشان داد که هنگامی که قابلیت مقایسه حسابداری شرکت‌ها افزایش می‌یابد، مدیریت سود حسابداری کاهش یافته و مدیریت سود واقعی افزایش می‌یابد و برعکس. همچنین او دریافت که زمانی که محیط اطلاعاتی شرکت و کیفیت حسابرسی بهتر می‌شود مدیران شرکت مدیریت سود واقعی را جایگزین مدیریت سود حسابداری می‌نمایند. زانگ^{۱۰} (۲۰۱۲) در پژوهشی به بررسی جابجایی مدیریت سود اقلام تعهدی و فعالیت‌های واقعی پرداخت. وی به این نتیجه رسید که مدیران در طول سال مالی به مدیریت سود حاصل از فعالیت‌های واقعی می‌پردازند و بعد از دوره مالی، آن را به مدیریت سود اقلام تعهدی تبدیل می‌کنند. بررسی‌های وی نشان داد که در حالی که مدیران از هر دو روش مدیریت سود واقعی و تعهدی برای مدیریت سودهای گزارش شده استفاده می‌کنند که این دو روش جایگزینی برای یکدیگر هستند.

بارد^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۲)، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی شرکت‌های غیر آمریکایی که استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی را پذیرفته‌اند را با شرکت‌های آمریکایی بررسی نمودند. آن‌ها دریافتند که پذیرش استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی به وسیله شرکت‌های غیر آمریکایی قابلیت مقایسه صورت‌های مالی آنها را نسبت به شرکت‌های آمریکایی بهبود می‌بخشد. آنها دریافتند که هموارسازی سود، کیفیت اقلام تعهدی و به موقع بودن، همگی از منابع بالقوه افزایش در قابلیت مقایسه، پس از پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی هستند.

کیم و همکاران^{۱۱} (۲۰۱۳)، به بررسی تأثیر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و ریسک سقوط مورد انتظار با استفاده از معیارهای قابلیت مقایسه دی‌فرانکو و همکاران (۲۰۱۱) پرداختند. آنان دریافتند که ریسک سقوط مورد انتظار با افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی کاهش می‌یابد و این رابطه منفی در محیط‌هایی شدیدتر است که در آن مدیران

بیش تر به دنبال مخفی کردن اخبار منفی هستند. **چن و همکاران^{۱۳} (۲۰۱۳)**، طی پژوهشی به بررسی رابطه میان قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و کارایی تصمیمات مربوط به خرید برای نمونه‌ای متشکل از مدیران و خریداران آمریکایی پرداختند. به طور کلی نتایج بیانگر آن بود که هدف، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، کمک به تصمیمات بهتر خرید و سرمایه‌گذاری است و بنابراین تخصیص کارآمدتر سرمایه را تقویت می‌نماید.

محمدزاده سالطه و نبات دوست باغمیشه (۱۳۹۵)، به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱ پرداختند آنها به این نتیجه رسیدند که هرچه حسابرسی شرکت‌ها با کیفیت تر باشد، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی افزایش می‌یابد. **اخگر و خانقلی (۱۳۹۴)**، به بررسی رابطه نوع حسابرس و قابلیت مقایسه اقلام سود و زیان در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند و یافته‌های پژوهش نشان داد که صاحبکاران مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی، قابلیت مقایسه بیش تری (شباهت بیش تری) با یکدیگر در ساختار سود عملیاتی، سود خالص و مجموع اقلام تعهدی نسبت به صاحبکاران سازمان حسابرسی دارند. همچنین صاحبکاران یک مؤسسه حسابرسی مشابه (عضو جامعه حسابداران رسمی)، از ساختار سود (سود ناخالص، سود عملیاتی و سود خالص) قابل مقایسه تری نسبت به صاحبکاران دو مؤسسه حسابرسی متفاوت (عضو جامعه حسابداران رسمی) برخوردار هستند.

فاطری و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی به بررسی رابطه مدیریت سود واقعی و تعهدی و هزینه سرمایه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۷ ساله (۱۳۸۵ تا ۱۳۹۱) پرداختند. آنها دریافتند که مدیران از طریق اقلام تعهدی به مدیریت سود می‌پردازند که این امر موجب افزایش هزینه سرمایه و به تبع آن کاهش عملکرد در بلندمدت خواهد شد. **انصاری و همکاران (۱۳۹۲)**، در پژوهشی به بررسی تأثیر محافظه کاری بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی، مدیریت واقعی سود و سطح کلی

مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. آنها دریافتند که یک رابطه منفی میان محافظه کاری و مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی، و یک رابطه مثبت میان محافظه کاری و مدیریت واقعی سود وجود دارد. همچنین دریافتند که یک رابطه منفی میان محافظه کاری و سطح کلی مدیریت سود وجود دارد.

روش پژوهش

از آنجا که هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی رابطه بین قابلیت مقایسه ارقام حسابداری، مدیریت سود حسابداری و مدیریت سود واقعی است، لذا این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت و روش، همبستگی است. این پژوهش از پژوهش‌های توصیفی است. همچنین این تحقیق از لحاظ زمان انجام پژوهش، از نوع پژوهش تجربی و از لحاظ نوع استدلال جزء پژوهش‌های استقرایی است. به منظور تجزیه و تحلیل نتایج نیز از نرم افزار ایویوز^{۱۳} استفاده شده است.

جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۹۰ است که نمونه انتخابی با استفاده از نمونه‌گیری حذفی سیستماتیک انجام می‌گیرد و نمونه انتخابی باید دارای شرایط زیر باشد:

۱. برای رعایت قابلیت مقایسه پذیری، سال مالی آنها ۲۹ اسفند ماه هر سال باشد.
۲. در طی قلمرو زمانی پژوهش تغییر سال مالی نداشته باشد.
۳. اطلاعات مالی مربوط به متغیرها در دسترس باشد.
۴. جزء شرکت‌های مالی (مثل بانک‌ها و موسسات بیمه) و شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری نباشند.

با توجه به اینکه جهت بررسی ویژگی قابلیت مقایسه از داده‌های ۱۶ سال قبل هر شرکت استفاده شده و این موضوع موجب گردید که تعداد نمونه‌های انتخاب شده در نهایت تعداد ۱۲۲ شرکت از ۲۲ صنعت را به عنوان نمونه آماری انتخاب نماییم.

الگوی تحلیلی پژوهش

در این پژوهش به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش از الگوی رگرسیون زیر استفاده

شده است:

$$EM_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 M4-Compacct_{it} + \alpha_2 Size_{it} + \alpha_3 BM_{it} + \alpha_4 ROA_{it} + \alpha_5 |ROA|_{it} + \alpha_6 LEV_{it} + \alpha_7 Audit_{it} + \alpha_8 CFOA_{it} + \alpha_9 |CFOA|_{it} + \alpha_{10} StdSales_{it} + \alpha_{11} Loss_{it} + \alpha_{12} RET_{it} + \alpha_{13} INST_{it} + \alpha_{14} OWN_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

که در الگوی فوق قابلیت مقایسه (M4-Compacct) متغیر مستقل و مدیریت سود

حسابداری و مدیریت سود واقعی، متغیر وابسته هستند و به صورت زیر اندازه‌گیری

می‌شوند:

متغیر مستقل: در این پژوهش قابلیت مقایسه به عنوان متغیر مستقل تعریف شده است. برای

اندازه‌گیری این متغیر ابتدا با استفاده از رگرسیون زیر ضرایب α و β براساس بازده اولیه و

سود عملیاتی دوره‌های گذشته (۱۶ دوره) شرکت i به دست آورده می‌شود:

$$Earnings_{it} = \alpha_i + \beta_i Return_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

سپس براساس معادله‌های شماره ۲ و ۳ به ترتیب سود مورد انتظار شرکت i با توجه به

تابع حسابداری شرکت i و سود مورد انتظار شرکت j با توجه به تابع حسابداری شرکت j

برآورد می‌گردد:

$$E(Earnings)_{iit} = \alpha_i + \beta_i Return_{it} \quad (3)$$

$$E(Earnings)_{ijt} = \alpha_j + \beta_j Return_{it} \quad (4)$$

سود پیش بینی شده سال t و سود کسب شده ۱۵ دوره قبل شرکت‌های داخل هر

صنعت به صورت جفت با استفاده از الگوی **دی‌فرانکو و همکاران (۲۰۱۱)** مورد مقایسه

قرار می‌گیرد. قابلیت مقایسه حسابداری شرکت i و j به شرح زیر تعریف می‌گردد:

$$CompAcct_{ijt} = -1/16 \times \sum |E(Earnings)_{iit} - E(Earnings)_{ijt}| \quad (5)$$

سود مورد انتظار شرکت i براساس معادله این شرکت و معادله شرکت j که

هم‌صنعت آن است برآورد شد و اختلاف سودهای مورد انتظار به دست آمد. سپس ارقام

مقایسه پذیری مربوط به هر شرکت در هر صنعت رتبه بندی شده و مقادیر به دست آمده برای هر شرکت را به ترتیب از بزرگتر به کوچکتر طبقه بندی نموده و میانگینی از ۴ مقدار بزرگتر را به عنوان قابلیت مقایسه حسابداری شرکت i در سال t در نظر گرفته می شود.

متغیرهای وابسته: در این پژوهش دو متغیر وابسته مدیریت سود حسابداری و مدیریت سود واقعی وجود دارد که هر کدام به صورت زیر محاسبه و اندازه گیری می شوند:

الف) مدیریت سود حسابداری: برای اندازه گیری مدیریت سود حسابداری از اقلام تعهدی اختیاری استفاده شده است، که در این پژوهش اقلام تعهدی شرکت i در سال t با استفاده از الگوی کازنیک (۱۹۹۹) به صورت زیر اندازه گیری می شود که در این الگو، اقلام تعهدی اختیاری (DAC)، به صورت قدر مطلق باقی مانده الگو تعریف می شود:

$$Total\_Accruals_{it} = \alpha_1 + \alpha_2[(\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}) + \alpha_3 PPE_{it} + \alpha_4 \Delta CFO_{it}] + \varepsilon_{it} \quad (6)$$

$Total\_Accruals_{it}$: تفاوت میان سود عملیاتی و جریان های نقد حاصل از فعالیت های عملیاتی در دوره جاری؛

ΔREV_{it} : تغییرات در درآمد سال t نسبت به سال $t-1$ ؛

ΔREC_{it} : تغییر در حساب های دریافتی سال t نسبت به سال $t-1$ ؛

PPE_{it} : بهای تمام شده اموال، ماشین آلات و تجهیزات سال t ؛

ΔCFO_{it} : تغییر در جریان وجه نقد عملیاتی سال t نسبت به سال $t-1$ ؛ و

ε_{it} : اقلام تعهدی غیر اختیاری است.

همه متغیرها بر مجموع دارایی های ابتدای دوره تقسیم شده اند.

ب) مدیریت سود واقعی: برای اندازه گیری شدت مدیریت سود واقعی از سه معیار استفاده شده است:

(۱) **جریان نقدی عملیاتی غیر عادی:** تفاوت بین مقادیر واقعی جریان نقدی عملیاتی و

سطوح عادی برآورد شده شرکت i در سال t که با استفاده از الگوی زیر اندازه گیری

می شود:

$$CFO_{it} = a_1 + a_2 Sales_{it} + a_3 \Delta Sales_{it} + \varepsilon_{it} \quad (7)$$

که در آن؛ CFO_{it} : جریان‌های نقد عملیاتی شرکت I در پایان سال t است. همه متغیرها بر دارایی‌های ابتدای دوره تقسیم شده‌اند.

(۲) **هزینه‌های غیرعادی تولید:** تفاوت بین مقادیر واقعی هزینه‌های تولید و سطوح عادی هزینه‌های تولید برآورد شده شرکت I در سال t که با استفاده از الگوی زیر اندازه‌گیری می‌گردد:

$$Prod_{it} = a_1 + a_2 Sales_{it} + a_3 \Delta Sales_{it} + a_4 \Delta Sales_{it-1} + \varepsilon_{it} \quad (8)$$

که در آن؛ $Prod_{it}$ ، برابر است با بهای تمام شده کالای فروش رفته + تغییرات در موجودی کالا است.

همه متغیرها بر دارایی‌های ابتدای دوره تقسیم شده‌اند.

(۳) **هزینه‌های اختیاری غیرعادی:** تفاوت بین مقادیر واقعی هزینه‌های اختیاری و سطوح عادی هزینه‌های اختیاری برآورد شده شرکت I در سال t که با استفاده از الگوی زیر اندازه‌گیری می‌گردد:

$$DiscE_{it} = a_1 + a_2 Sales_{it-1} + \varepsilon_{it} \quad (9)$$

که در آن؛ $DiscE_{it}$ ، عبارت است از هزینه‌های اداری، عمومی و فروش و تسکيلاتی، و هزینه‌های تبلیغات است.

همه متغیرها بر دارایی‌های ابتدای دوره تقسیم شده‌اند.

در نهایت، مدیریت سود واقعی از طریق قدرمطلق حاصل جمع باقی‌مانده‌ها به صورت زیر اندازه‌گیری می‌شود (چارلی سون، ۲۰۱۶):

$$REM = |(-1 * AbCFO) + AbProd + (-1 * AbDiscE)| \quad (10)$$

متغیرهای کنترلی

Size: اندازه شرکت که به وسیله لگاریتم طبیعی ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به دست می‌آید.

BM: نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام عادی است.

ROA: بازده دارایی‌ها که از تقسیم سود عملیاتی بر کل دارایی‌ها به دست می‌آید.
|ROA|: قدرمطلق بازده دارایی‌ها است.
LEV: نسبت بدهی که نسبت کل بدهی‌ها بر کل دارایی‌های یک شرکت است.
Audit: اگر شرکت توسط سازمان حسابرسی، حسابرسی شده باشد عدد ۱ و در غیر اینصورت صفر است.
CFOA: جریان‌ات نقدی عملیاتی واقعی دوره t که به وسیله دارایی‌های اول دوره همگن شده است.
|CFOA|: قدرمطلق جریان‌ات نقدی عملیاتی واقعی دوره t است.
StdSales: انحراف معیار فروش ۵ سال گذشته شرکت i که از طریق دارایی‌های اول دوره همگن شده است.
Loss: اگر شرکت در طول سال مالی زیان گزارش کند عدد ۱ و در غیر این صورت، صفر در نظر گرفته می‌شود.
RET: بازده سهام سالانه شرکت است.
INST: به صورت تعداد سهام عادی متعلق به سرمایه‌گذاران نهادی به تعداد کل سهام عادی اندازه‌گیری می‌شود.
OWN: از طریق تعداد سهام عادی متعلق به هیئت مدیره شرکت به تعداد کل سهام عادی محاسبه می‌گردد.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

برای بررسی مشخصات عمومی و پایه‌ای متغیرها جهت برآورد و تخمین الگوی واکاوی دقیق آنها، برآورد شاخص‌های توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. شاخص‌های توصیف داده‌ها که در این پژوهش آنها را برآورد کردیم شامل شاخص‌های مرکزی (مانند میانگین و میانه) و شاخص‌های پراکندگی انحراف معیار و چولگی است. به وسیله این مشخصات می‌توان دید کلی در مورد مقادیر هر یک از متغیرها به دست آورد.

شاخص‌های توصیفی متغیرهای مربوط به الگوی اصلی پژوهش در جدول شماره ۱ مورد بررسی قرار گرفته اند. میانگین مدیریت سود حسابداری شرکت‌های مورد بررسی، برابر ۰/۱۶۴ با انحراف معیار ۰/۱۴۷ است. بزرگ‌تر بودن میانگین از میانه وجود نقاط بزرگ در داده‌ها را نشان می‌دهد و بیانگر آن است که توزیع داده‌های مربوط به مدیریت سود حسابداری، چوله به راست است. همچنین میانگین مدیریت واقعی سود شرکت‌ها ۰/۲۶۶ با انحراف معیار ۰/۳۷۵ است، بزرگ‌تر بودن میانگین از میانه، بیانگر چوله به راست بودن توزیع داده‌های مربوط به مدیریت واقعی سود است. میانگین قابلیت مقایسه شرکت‌ها برابر ۰/۱۶۱- با انحراف معیار ۰/۱۱۳ است که بزرگ‌تر بودن میانه از میانگین نشان‌دهنده چوله به چپ بودن توزیع داده‌های مربوط به قابلیت مقایسه است.

جدول شماره ۱. آمار توصیفی متغیرهای الگوی اصلی پژوهش

متغیرها	میانگین	میانه	ماکزیمم	مینیمم	انحراف معیار	چولگی
مدیریت سود حسابداری	۰/۱۶۴	۰/۱۲۲	۰/۷۳۰	۰/۰۰۰	۰/۱۴۷	۱/۵۸۰
مدیریت سود واقعی	۰/۲۶۶	۰/۱۶۲	۴/۵۸۱	۰/۰۰۲	۰/۳۷۵	۵/۲۶۷
قابلیت مقایسه	-۰/۱۶۱	-۰/۱۳۰	-۰/۰۳۰	-۰/۷۴۹	-۰/۱۱۳	-۱/۹۵۳
اندازه شرکت	۲۷/۴۴۴	۲۷/۴۴۸	۳۱/۹۱۸	۲۳/۱۵۲	۱/۶۴۸	-۰/۱۰۸
نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار	۰/۳۶۶	۰/۳۵۶	۵/۵۸۴	-۴/۱۰۹	۰/۷۸۵	-۱/۲۹۴
بازده دارایی‌ها	۰/۰۷۱	۰/۰۵۹	۰/۶۲۱	-۰/۵۸۱	۰/۱۶۱	-۰/۱۵۵
قدر مطلق بازده دارایی‌ها	۰/۱۳۱	۰/۰۸۸	۱/۰۰۵	۰/۰۰۱	۰/۱۳۲	۱/۹۵۶
اهرم مالی	۰/۷۰۲	۰/۶۵۷	۶/۲۰۴	۰/۰۲۲	۰/۴۶۹	۶/۰۱۸
نوع حسابرس	۰/۶۷۰	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۷۰	-۰/۷۲۵
جریان‌ات نقدی	۰/۱۲۰	۰/۰۹۹	۱/۱۴۷	-۰/۴۳۱	۰/۱۶۶	۱/۱۴۵
قدر مطلق جریان‌ات نقدی	۰/۱۴۹	۰/۱۱۵	۱/۱۴۷	۰/۰۰۱	۰/۱۴۰	۲/۲۲۲
انحراف معیار فروش	۰/۲۰۵	۰/۱۶۹	۱/۳۸۸	۰/۰۲۱	۰/۱۶۰	۲/۶۶۲
سود یا زیان	۰/۱۶۷	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۷۳	۱/۷۸۳
بازده سهام	۰/۵۰۸	۰/۱۶۱	۴/۶۶۶	-۰/۸۷۶	۰/۹۵۱	۱/۸۹۴
ماکیت نهادی	۰/۳۸۴	۰/۳۰۰	۰/۹۹۰	۰/۰۰۰	۰/۳۳۷	۰/۳۶۴
مالکیت مدیریتی	۰/۵۹۱	۰/۶۷۱	۰/۹۹۴	۰/۰۰۰	۰/۲۸۴	-۰/۷۶۰

آمار استنباطی

در این پژوهش جهت بررسی فرضیه‌ها از آزمون‌های متعددی استفاده شده است که در جدول شماره ۲ خلاصه شده‌اند:

توضیحات	نوع آزمون مورد استفاده	نوع آماره مورد استفاده
بررسی متغیرهای مستقل	آزمون پایایی و مانایی متغیرها	آزمون لوین، لین و چو
	آزمون هم‌خطی بین متغیرهای مستقل	عامل تورم واریانس
	انتخاب بین روش‌های اثرات ثابت و اثرات مشترک	آزمون F لیمر
گزینش الگوی مناسب	انتخاب بین الگوهای اثرات ثابت و اثرات تصادفی	آزمون H هاسمن
	آزمون معنادار بودن تک تک ضرایب الگوی	آماره t
آزمون فرضیه‌ها	آزمون معنادار بودن کل معادله رگرسیونی	آماره F
	آزمون خود همبستگی	آزمون دوربین-واتسون

در این پژوهش جهت بررسی مانایی متغیرهای پژوهش از آزمون ریشه واحد لوین، لین و چو (۲۰۰۲) استفاده گردیده است. بنابر این آزمون، اگر سطح معناداری آماره آزمون کم‌تر از ۰/۰۵ باشد، متغیرها در طی دوره پژوهش پایا هستند. جدول شماره ۳ نتایج حاصل از بررسی مانایی داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود در تمامی متغیرهای پژوهش، سطح معناداری آماره آزمون لوین، لین و چو کم‌تر از ۰/۰۵ است که نشان‌دهنده مانا بودن متغیرها است.

جدول شماره ۳. آزمون مانایی متغیرهای الگوی اصلی پژوهش

متغیرها	لوین، لین و چو	احتمال
مدیریت سود حسابداری	آماره	۰/۰۰۰۰
	-۲۹/۴۸۵	
مدیریت سود واقعی	-۶۷/۱۱۸	۰/۰۰۰۰
قابلیت مقایسه	-۵/۲۵۶۲	۰/۰۰۰۰
اندازه شرکت	-۶۳/۱۲۰	۰/۰۰۰۰
نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار	-۱۳۱/۲۱۱	۰/۰۰۰۰

متغیرها		لوین، لین و جو
		آماره
		احتمال
بازده دارایی‌ها		-۱۴۸/۶۸۹
قدرمطلق بازده دارایی‌ها		-۶۰/۰۰۶
اهرم مالی		-۳۳۸۶/۲۱
نوع حسابرس		-۸/۵۵۸
جریانان نقدی		-۴۶/۹۲۷
قدرمطلق جریانان نقدی		-۳۰/۲۱۲
انحراف معیار فروش		-۹/۷۷۱
سود یا زیان		-۳/۵۰۴
بازده سهام		-۴۵/۹۵۱
مالکیت نهادی		-۷۲/۷۲۱
مالکیت مدیریتی		-۲۹۶/۶۷۱

نتایج آزمون فرضیه اول

در فرضیه اول بررسی می‌شود که آیا زمانی که سیستم حسابداری شرکت، ارقام قابل مقایسه تری ارائه دهد میزان مدیریت سود حسابداری کاهش می‌یابد یا خیر. بر این اساس، ابتدا جهت انتخاب الگوی رگرسیونی مناسب باید آزمون F لیمر و در صورت لزوم آزمون H هاسمن انجام شود:

جدول شماره ۴. خلاصه نتایج آزمون F لیمر و H هاسمن فرضیه اول

نوع آزمون	مقدار آماره	درجه آزادی (df)	سطح معناداری	نتیجه آزمون
آزمون F لیمر	۲/۷۸۴	۱۲۱/۴۳۴	۰/۰۰۰	داده‌های تابلویی
آزمون H هاسمن	۳۵/۸۶۲	۱۴	۰/۰۰۱	اثرات ثابت

با توجه به نتایج به دست آمده، سطح معناداری محاسبه شده توسط آزمون F لیمر برابر صفر و کوچکتر از ۰/۰۵ است. لذا داده‌ها از نوع داده‌های تابلویی (پنل) هستند. همچنین سطح معناداری محاسبه شده توسط آزمون H هاسمن نیز برابر ۰/۰۰۱ و کم‌تر از ۰/۰۵ است. لذا، روش اثرات ثابت انتخاب می‌شود. جدول شماره ۵ نتایج حاصل از تخمین الگوی رگرسیون فرضیه اول را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۵. خلاصه نتایج تخمین فرضیه اول

متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معناداری	عامل تورم واریانس (VIF)
عرض از مبدأ (α)	۰/۰۰۹	۰/۱۴۱	۰/۸۸۷	-
قابلیت مقایسه	-۰/۱۶۵	-۴/۳۳۷	۰/۰۰۰	۱/۲۶۸
اندازه شرکت	-۰/۰۰۱	-۰/۶۳۷	۰/۵۲۳	۱/۲۲۹
نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار	-۰/۰۱۶	-۳/۷۱۹	۰/۰۰۰	۱/۲۹۶
بازده دارایی‌ها	۰/۱۲۶	۲/۹۵۲	۰/۰۰۳	۲/۵۴۴
قدرمطلق بازده دارایی‌ها	۰/۳۴۸	۷/۱۶۳	۰/۰۰۰	۱/۸۹۷
اهرم مالی	۰/۰۴۳	۳/۷۵۴	۰/۰۰۰	۱/۳۶۸
نوع حسابرس	۰/۰۰۹	۱/۴۵۲	۰/۱۴۶	۱/۰۲۷
جریانان نقدی	۰/۱۸۵	۶/۶۹۰	۰/۰۰۰	۳/۳۹۰
قدرمطلق جریانان نقدی	۰/۰۳۰	۰/۸۱۵	۰/۴۱۵	۳/۵۹۲
انحراف معیار فروش	۰/۰۳۶	۱/۴۴۲	۰/۱۴۹	۱/۰۷۲
سود یا زیان	۰/۰۷۶	۶/۱۱۴	۰/۰۰۰	۱/۶۹۴
بازده سهام	۰/۰۰۳	۰/۹۵۲	۰/۳۴۱	۱/۰۷۵
مالکیت نهادی	-۰/۰۲۱	-۱/۹۸۰	۰/۰۴۸	۱/۲۶۷
مالکیت مدیریتی	۰/۰۵۵	۴/۵۲۲	۰/۰۰۰	۱/۱۶۵
R^2			۰/۴۶	
R^2 تعدیل شده			۰/۴۵	
آماره دوربین واتسون			۱/۶۹۰	
آماره فیشر			۳۵/۰۰۲	
سطح معناداری الگوی			۰/۰۰۰	

طبق جدول شماره ۵، ضریب متغیر مستقل برابر ۰/۱۶۵- است که از لحاظ آماری در سطح ۵ درصد معنادار است؛ در نتیجه فرضیه اول تأیید می‌گردد؛ به عبارتی متغیر قابلیت مقایسه، رابطه منفی و معناداری با متغیر مدیریت سود حسابداری دارد. با توجه به اینکه مقدار شاخص عامل تورم واریانس (VIF) برای متغیرها کم‌تر از ۱۰ است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که وجود این هم‌خطی مشکلی برای نتیجه‌گیری بر مبنای الگوی به وجود نخواهد آورد. با توجه به آماره F به دست آمده (۳۵/۰۰۲) و همچنین سطح معناداری آن (۰/۰۰۰)، با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان بیان کرد که الگو در کل از معناداری خوبی برخوردار است. ضریب تعیین به دست آمده (۰/۴۶)، بیانگر آن است که مجموعاً ۴۶ درصد از تغییرات حاصله در متغیر وابسته می‌تواند توسط متغیر مستقل الگوی توضیح داده شود که این نشان از قدرت توضیح‌دهندگی مناسب الگو دارد. افزون بر آن آماره دوربین واتسون برابر (۱/۶۹۰) است که مابین ۱/۵ تا ۲/۵ است که عدم وجود همبستگی در اجزاء الگوی رگرسیونی را به اثبات می‌رساند.

نتایج آزمون فرضیه دوم

در فرضیه دوم بررسی می‌شود که آیا زمانی که سیستم حسابداری شرکت، ارقام قابل مقایسه‌تری ارائه دهد میزان مدیریت سود واقعی افزایش می‌یابد یا خیر. ابتدا جهت انتخاب الگوی رگرسیونی مناسب آزمون F لیمر و آزمون H هاسمن انجام شد:

جدول شماره ۶. خلاصه نتایج آزمون F لیمر و H هاسمن فرضیه دوم

نوع آزمون	مقدار آماره	درجه آزادی (df)	سطح معناداری	نتیجه آزمون
آزمون F لیمر	۳/۹۴۵	۱۱۶/۳۱۰	۰/۰۰۰	داده‌های تابلویی
آزمون H هاسمن	۲۴/۰۵۵	۱۴	۰/۰۴۵	اثرات ثابت

با توجه به نتایج به دست آمده، سطح معناداری محاسبه شده توسط آزمون F لیمر برابر صفر و کوچک‌تر از ۰/۰۵ است. لذا داده‌ها از نوع داده‌های تابلویی (پنل) است. همچنین سطح معناداری محاسبه شده توسط آزمون H هاسمن نیز برابر ۰/۰۴۵ و کم‌تر از

۰/۰۵ است. بنابراین، باید روش اثرات ثابت انتخاب شود. جدول شماره ۷ نتایج حاصل از

تخمین الگوی رگرسیون فرضیه دوم را نشان می‌دهد:

جدول شماره ۷. خلاصه نتایج تخمین فرضیه دوم

متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معناداری	عامل تورم واریانس (VIF)
عرض از مبدأ (α_0)	۰/۱۰۲	۰/۹۴۶	۰/۳۴۴	—
قابلیت مقایسه	۰/۲۹۸	۴/۷۵۳	۰/۰۰۰	۱/۳۵۸
اندازه شرکت	۰/۰۰۰	۰/۰۷۲	۰/۹۴۱	۱/۲۰۲
نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار	-۰/۰۷۶	-۷/۲۶۸	۰/۰۰۰	۱/۵۶۵
بازده دارایی‌ها	۰/۳۸۸	۶/۸۳۸	۰/۰۰۰	۳/۱۸۷
قدر مطلق بازده دارایی‌ها	۰/۱۲۷	۱/۹۵۲	۰/۰۵۱	۲/۶۶۴
اهرم مالی	۰/۰۵۸	۳/۰۰۴	۰/۰۰۲	۱/۲۳۰
نوع حسابرس	۰/۰۱۰	۰/۹۰۵	۰/۳۶۵	۱/۰۴۱
جریانان نقدی	-۰/۵۲۲	-۱۰/۱۲۸	۰/۰۰۰	۳/۵۳۷
قدر مطلق جریانان نقدی	۰/۸۰۹	۱۲/۱۷۲	۰/۰۰۰	۳/۷۹۷
انحراف معیار فروش	-۰/۰۴۳	-۱/۱۳۸	۰/۲۵۵	۱/۰۷۴
سود یا زیان	۰/۰۴۵	۲/۰۵۱	۰/۰۴۰	۱/۷۱۶
بازده سهام	-۰/۰۱۱	-۱/۷۲۵	۰/۰۸۵	۱/۰۵۹
مالکیت نهادی	۰/۰۸۷	۴/۴۲۳	۰/۰۰۰	۱/۲۵۰
مالکیت مدیریتی	۰/۰۰۳	۰/۱۷۲	۰/۸۶۳	۱/۱۷۳
R^2			۰/۵۶	
R^2 تعدیل شده			۰/۵۵	
آماره دوربین-واتسون			۱/۶۳۱	
آماره فیشر			۴۰/۰۱۲	
سطح معناداری الگوی			۰/۰۰۰	

طبق نتایج جدول شماره ۵، ضریب متغیر مستقل برابر ۰/۲۹۸ است که از لحاظ آماری در سطح ۵ درصد معنادار است؛ در نتیجه فرضیه دوم تأیید می‌گردد؛ به عبارتی متغیر قابلیت مقایسه، رابطه مثبت و معناداری با متغیر مدیریت سود واقعی دارد. همان‌طور که ملاحظه می‌گردد، مقدار شاخص عامل تورم واریانس (VIF) برای متغیرها کم‌تر از ۱۰ به

دست آمده است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که وجود این هم‌خطی مشکلی برای نتیجه‌گیری بر مبنای الگو ایجاد نخواهد کرد. با توجه به آماره F به دست آمده (۴۰/۰۱۲) و همچنین سطح معناداری آن (۰/۰۰۰)، با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان بیان کرد که الگو در کل از معناداری خوبی برخوردار است؛ ضریب تعیین به دست آمده (۰/۵۶)، نیز نشان از قدرت توضیح‌دهندگی مناسب الگو دارد و بیانگر آن است که مجموعاً ۵۶ درصد از تغییرات حاصله در متغیر وابسته می‌تواند توسط متغیر مستقل الگو توضیح داده شود. افزون بر آماره دورین واتسون نشان می‌دهد که با توجه به آماره به دست آمده (۱/۶۳۱) که مابین ۱/۵ تا ۲/۵ است، عدم وجود همبستگی در اجزاء الگوی رگرسیونی اثبات می‌گردد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، باعث کاهش مدیریت سود حسابداری و افزایش مدیریت سود واقعی می‌شود. در این پژوهش با توجه به محدودیت‌های پژوهش از جمله عدم در نظر گرفتن عامل تورم و محدودیت‌های اعمال شده جهت نمونه‌گیری از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار به این نتیجه رسیدیم که مدیران می‌توانند از دانش خود درباره فعالیت‌های تجاری برای بهبود اثربخشی صورت‌های مالی به عنوان ابزاری برای انتقال اطلاعات به سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان استفاده کنند. مدیریت سود، روشی است که توسط مدیریت جهت دست‌کاری داده‌ها به کار می‌رود. مدیریت سود حسابداری زمانی رخ می‌دهد که مدیریت، سود گزارش شده را با استفاده از اختیار حسابداری خود براساس اصول پذیرفته شده حسابداری دست‌کاری کند. با توجه به این که افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی مستلزم پذیرش استانداردهای مشابه در بین شرکت‌ها است و این استانداردها تقریباً برای تمامی شرکت‌ها یکسان است؛ بنابراین قابلیت مقایسه و مدیریت سود حسابداری، رابطه‌ای معکوس و معنادار دارند.

همچنین نتایج پژوهش نشان داد که با افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، مدیریت سود واقعی افزایش می‌یابد؛ به این معنی که با افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، به دلیل احتمال کشف مدیریت سود حسابداری توسط حسابرسان و نهادهای قانونی، مدیران جهت مطلوب نشان دادن عملکرد خود از دستکاری فعالیت‌های واقعی استفاده کنند. مدیریت سود واقعی شامل تلاش مدیریت برای دست‌کاری سود گزارش شده با استفاده از تغییر در زمان‌بندی و معیار اندازه‌گیری فعالیت‌های تجاری است. دست‌کاری فعالیت‌های واقعی، انحراف از روش‌های عملیاتی عادی بوده و انگیزه مدیران از انجام آن گمراه کردن برخی افراد ذینفع است؛ به صورتی که باور کنند اهداف گزارشگری مالی از طریق فعالیت‌های عادی محقق شده است. زمانی که مدیریت سود حسابداری از طریق افزایش قابلیت مقایسه کاهش می‌یابد، مدیران جهت مطلوب نشان دادن عملکرد شرکت به مدیریت سود از طریق دست‌کاری فعالیت‌های واقعی می‌پردازند.

یافته‌های این پژوهش با نتایج تحقیق سون (۲۰۱۶) همخوانی دارد. به عبارتی، با افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، برای سرمایه‌گذاران این امکان فراهم می‌شود که بین گزارش‌های مالی شرکت‌ها، انتخاب و تصمیم‌بهنه‌ای اتخاذ نمایند؛ بنابراین مدیران برای این که تصویر مطلوبی از عملکرد شرکت خود نشان دهند، اقدام به دستکاری و مدیریت سود می‌نمایند. به این دلیل با توجه به این که مدیریت سود حسابداری به دلیل وجود قوانین و استانداردهای مشابه قابل کشف است، به مدیریت سود از طریق دستکاری فعالیت‌های واقعی می‌پردازند.

با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر، برای انجام پژوهش توسط سایر پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که نقش سایر خصوصیات کیفی اطلاعات حسابداری را مانند مربوط بودن، قابل اتکا بودن و قابل فهم بودن بر مدیریت سود، مورد بررسی قرار دهند.

یادداشت‌ها

1. Sanjaya and Saragih
3. Zang
5. Revsine

2. Cohen
4. Demski
6. Engelberg

7. Gong	8. De Franco
9. charlie Sohn	10. Barth
11. Kim	12. Chen
13. Eviews	

منابع

- آرین پور، آر.ش. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر به کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر روی مقایسه‌پذیری صورت‌های مالی. حسابرس، ۷۳، ۸-۱.
- اخگر، محمدمید؛ خانقلی، مولود. (۱۳۹۴). رابطه نوع حسابرس و قابلیت مقایسه اقلام سود و زیان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه کردستان.
- انصاری، عبدالمهدی؛ دری سده، مصطفی؛ شیرزاد، علی. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر محافظه‌کاری بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی، مدیریت واقعی سود و سطح کلی مدیریت سود. حسابداری مدیریت، ۶(۱۹)، ۶۱-۷۸.
- بهارمقدم، مهدی؛ حسنی فرد، حبیبه. (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین رویدادهای مالی واقعی و مدیریت سود. تحقیقات حسابداری، ۲(۶)، ۱-۲۴.
- طالب‌نیا، قدرت‌الله؛ شیری، احمدرضا؛ ضرابی، مریم. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر مدیریت سود و کیفیت حسابرسی بر سرمایه‌گذاری بیش از حد. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۳(۵۳)، ۱۶۳-۱۱۳.
- فاطری، علی؛ زارع بهنمیری، محمدجواد؛ ملکیان کله‌بستی، مصطفی. (۱۳۹۴). بررسی رابطه مدیریت سود واقعی و تعهدی و هزینه سرمایه. راهبرد مدیریت مالی، ۳(۸)، ۱۴۱-۱۵۹.
- کردستانی، غلامرضا؛ هدایتی، مریم. (۱۳۸۹). سود حسابداری در برابر سود اقتصادی. حسابدار رسمی، ۱۲(۱۲)، ۱۲۵-۱۱۸.
- نبات‌دوست باغمیشه، محمدحسین؛ محمدزاده سالطه، حیدر. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی. دانش حسابرسی، ۱۶(۶۲)، ۱۷۶-۱۵۹.

References

- Akhgar, M., Khangholi, M. (2015). The relationship between the type of auditor and comparability profit and loss items. *Master's Theses*, University of Kordistan [In Persian].
- Ansari, A., Dorri Sedeh, M., Shirzad, A. (2013). Investigating the effect of conservatism on accrual-based earning management, real earning management and overall earning management. *Journal of Management Accounting*, 6(19), 61-78 [In Persian].
- Arianpour, A. (2014). Investigating the effects of IFRS applying on comparability of financial statements. *Hesabres*, 73, 1-8 [In Persian].

- Baharmoghdam, M., Hasanifard, H. (2010). The relationship between actual financial events and earnings management. *Journal of Accounting Research*, 2(6), 1-24 [In Persian].
- Barth, M., Landsman, W., Lang, M., Williams, C. (2012). Are IFRS-based and US GAAP-based accounting amounts comparable? *Journal of Accounting and Economics*, 54, 68-93.
- Charlie, B. (2016). The effect of accounting comparability on the accrual-based and real earnings management. *Journal of Accounting*, 35(5), 1-27.
- Chen, C.W., Collins, D.W., Kravet, T., Mergenthaler, R.D. (2013). Financial statement comparability and the efficiency of acquisition decisions. *American Accounting Association Annual Meeting and Conference on Teaching and Learning in Accounting*.
- Choi, J.H., Choi, S., Myers, L.A., Ziebart, D. (2014). Financial statement comparability and the ability of current stock returns to reflect the information in future earning. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2337571>.
- Cohen, D., Day, A., Lys, T. (2008). Real and accrual-based earnings management in the pre- and post-Sarbanes-Oxley periods. *The Accounting Review*, 83, 757-787.
- De Franco, G., Kothari, S., Verdi, R., (2011). The benefits of financial statement comparability. *Journal of Accounting Research*, 9(4), 895-931.
- Demski, J.S. (2004). Endogenous expectation. *The Accounting Review*, 79, 229-931.
- Engelberg, J., Ozoguz, A., Wang, S. (2018). Know thy neighbor: Industry cluster, information spillover and market efficiency. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 53(5), 1937-1961.
- Fateri, A., Zare Behnamiri, M., Malekian Kalehbasti, M. (2015). Investigate the relationship between real and accrual management and the cost of capital. *Journal Financial Management Strategy*, 3(8), 141-159 [In Persian].
- Financial Accounting Standards Board. (1980). Qualitative characteristics of accounting information. *Statement of Financial Accounting Concepts No. 2*. Norwalk, CT.
- Financial Accounting Standards Board. (2010). *Statement of Financial Accounting Concepts, No. 8: Conceptual framework for financial reporting*, Chapter 1: The objective of general purpose financial reporting, and Chapter 3: Qualitative characteristics of useful financial information. Norwalk, CT, September.
- Gong, G., Li, L.Y., Zhou, L. (2013). Earnings non-synchronicity and voluntary disclosure. *Contemporary Accounting Research*, 30(4), 1560-1589.
- Kim, J.B., Sohn, B.C. (2013). Real earnings management and cost of capital. *Journal of Accounting and Public policy*, 32(6), 518-543.
- Kordestani, Gh., Hedayeti, M. (2010). Accounting profit against economic profit. *Journal of Official Accountant*, (12), 118-125 [In Persian].

- Nabat Dost Baghmisheh, M., Mohammadzadeh Salteh, H. (2016). Investigating the effect of audit quality on the comparability financial statement. *Journal of Audit Knowledge*, 16(62), 159-176 [In Persian].
- Revsine, L., Collins, D., Johnson, W.B., Mittelstaetd, H.F. (2011). *Financial Reporting and Analysis* (5ed). New York City: NY: McGraw-Hill Irwin.
- Sanjaya, P.S., Saragih, M.F. (2012). The effect of real activities manipulation on accrual earnings management: The case in Indonesia stock exchange (IDX). *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 8(9), 1291-1300.
- Talebnia, Gh., Shiri, A., Zarabi, M. (2014). Investigating the impact of earnings management and audit quality on excess investment. *Journal of Accounting and Audit Management*. 13(53), 113-163 [In Persian].
- Zang, A. (2012). Evidence on the trade-off between real activities manipulation and accrual-based earnings management. *The Accounting Review*, 87 (2), 675-703.